

Існування абсолютної дієприкметникової конструкції в англійській, французькій та латинській мовах підтверджує той факт, що незалежні конструкції є загальноєвропейським явищем.

Латинська мова	Французька мова	Англійська мова
Bello confecto, pax venit.	La guerre terminee, la paix vint.	The war finished, the peace has come.
Коли закінчилась війна, наступив мир.		

Але питання не в тому, скільки абсолютних латинських дієприкметникових конструкцій оригіналу знаходять своє втілення в англійському перекладі, а в тому, чи характерно для структури англійського речення використання подібних конструкцій. Без сумніву, для збільшення частотності використання певної синтаксичної моделі перекладу, що змусили автора шукати звороти, які підходили б для передачі іноземної конструкції, могли відіграти певну роль. Однак, як правило, кальки є конструктивно ізольованим типом у мові. Ситуація з абсолютним дієприкметниковим зворотом суттєво відрізняється. Використання імені в непрямому відмінку в ролі обставини при дієслові-присудку характерно для англійського речення в усі періоди його розвитку.

Справедливою вважаємо думку Серенсена та В. Ярцевої про те, що конструкції, які є абсолютно нехарактерні для мови-одержувача (receiving language), не мають можливості закріпитися в мові. Необхідною умовою калькування синтаксичної моделі є існування в мові-одержувачі власних тенденцій та напрямків розвитку, з якими б запозичений взірць не вступав у протиріччя. Практично всі латинські запозичення в англійській мові корелюють ряди аналогічних автохтонних англійських конструкцій, які існували (хоч би в зародковому стані) до періоду латинського впливу і могли розвинутися в тому ж самому напрямку без будь-якого іноземного впливу. Більшість латинізмів в англійській мові є запозиченням лише з тієї точки зору, що латинська мова сприяла збільшенню їх частотності в мові, або розширенню меж їх синтаксичних функцій [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Жирмунский В.М. Национальный язык и социальные диалекты. – Л., 1936.
2. Филлин Ф.П. К вопросу о так называемой диалектной основе русского национального языка // Вопросы образования восточнославянских национальных языков. – М., 1962.
3. Задорожный Б.М. Значение и употребление причастий в германских языках: Автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – М., 1964.
4. Tauno F. Mustanoja A Middle English Syntax. – Helsinki, 1960.
5. Ярцева В.Н. Историческая морфология английского языка. – М. – Л., 1960.
6. Ярцева В.Н. Развитие национального литературного языка. – М., 1969.
7. Ярцева В.Н. История английского литературного языка IX–XV веков. – Москва: Наука, 1985.
8. Visser F. Th. A historical Syntax of the English Language. In three parts. – Liden, 1963–1969.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРУВАННЯ

- Ms. Bodley 959 Genesis – Baruch 3.20 in the Earlier Version of the Wycliffite Bible / Edited by Conrad Lindberg. – Uppsala, 1963.
- Ярцева В.Н. Исторический синтаксис английского языка. – М. – Л., 1961.
- Ярцева В.Н. Развитие национального литературного языка. – М., 1969.
- Иванов В.В. Историческая грамматика русского языка. – М.: Просвещение, 1990.
- Кацман Н.Л., Покровская З.А. Латинский язык. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1996.

Марія Мриглод

ВІДАНТРОПОНІМНІ ОЙКОНІМИ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ, ТВІРНІ ОСНОВИ ЯКИХ МОТИВОВАНІ ХРИСТИАНСЬКИМИ ІМЕНАМИ

Географічні назви, за твердженнями дослідників, не тільки розкривають немало таємниць історичної географії, але й дозволяють визначити хронологію та способи заселення відповідних теренів, зрідка несуть у собі ще й інформацію про засновників того чи іншого населеного

пункту. Такі відомості найчастіше дають нам відантропонімі ойконіми, в основах яких лежать, зокрема, християнські імена. Останні репрезентуються:

- 1) як твірні основи посесивних ойконімів з суфіксами *-іє* (< *-оє*), *-ин*, *ієка* (< *-оєка*), *-(и)ин-а*, *-их-а*
- 2) як твірні основи патронімів, родових назв, від яких виникали ойконіми із суфіксами *-ич-і*, *-ієч-і* (< *-оєч*), *-инч-і* (< *-инч*), *-и / -і*.

За визначенням В. Ташицького, назви на *-ичі*, *-ієч*, *-инч* є патронімічними, оскільки вони вказують на нащадків або підданих особи, ім'я (прізвище, прізвисько) якої звучить в основі назви [9, 263]. Однак означення цих останніх найменувань поселень як патронімічних вважаємо не цілком точним, адже патронімічними є не поселення, а найменування людей, що стали базовими для назв населених пунктів. Тому найменування поселень на *-ичі*, *-ієч*, *-инч*, дотримуючись термінології, яку запропонував Д.Г. Бучко, вважаємо відпатронімічними [2].

Дослідник сербо-хорватських топонімів на *-овці*, *-инці* В. Любась визначає патронімію, по-перше, як словотвірне значення, яке виражається відношенням дериватів до їх твірних основ та комплексу словотвірних ресурсів; по-друге, як утворення від когось, а не від чогось і звідкись; цей хтось є людською групою, яка одержала свою назву від імені (прізвища, прізвиська) начальника або власника свого роду; по-третє, відпатронімічними топонімами є не лише такі, які в початковій стадії свого розвитку означали "людей, названих за певною особою", а тільки пізніше назва їх була перенесена на "поселення, яке ті люди населяли", але й такі топоніми, що виникли без цього посередництва, і безпосередньо від моменту виникнення набули патронімічної функції [7, 125–128].

Серед назв, що первісно означали не саме поселення, а його мешканців, домінуюче положення займають відпатронімі ойконіми на *-ичі*, *-ієч*, *-инч*. Кожен з названих типів найменувань має своє словотвірне значення, "є продуктом певної історичної спільності, яка жила у певний час або живе на конкретній території" [4, 12].

Детальніше зупинимось на відпатронімічних найменуваннях населених пунктів Правобережної України з календарними християнськими іменами в основах.

Ойконіми з формантом *-ичі*

Територія поширення цих назв поселень охоплює східну, центральну і південну частину Європи. Значна частина цього загальнослов'янського ареалу найменувань на *-ичі* припадає й на українські землі [5, 26].

Перші українські назви на *-ичі* виникли в період первіснообщинного ладу. У зв'язку з цим первісне значення форманта *-ичі* впливає із взаємозв'язку предка і нащадків. Географічним назвам на *-ичі* передували, як правило, власна назва колективу на *-ичі*, назви, що означали роди, великі і малі сім'ї, а також ті чи інші пережиткові форми суспільної організації людей. Спочатку назвами на *-ичі* позначались люди, що заселяли певну територію, а з часом так стала іменуватись і сама територія. Отже, назва на означення людей переходить з категорії особових іменників у категорію іменників на означення предметів (об'єктів). Процес переходу назв з однієї категорії в іншу тривав довго, інколи сягаючи проміжку часу до ста років [4, 42].

Ойконіми з топоформантом *-ичі*, за даними історичних джерел, вживалися в Україні уже з X–XI сторіччя. У XIV–XV ст., коли інтенсивно розвивалося феодальне господарювання і досить значною була щільність заселення земель на Правобережжі України, назви населених пунктів на *-ичі* виявляються як цілком сформований і продуктивний тип поселень [6, 638].

Саме в цей період з'являються й варіанти суфікса *-ичі* – *-оєч* (*-єєч*), *-инч*, які, за твердженням О.А. Купчинського, "виникали шляхом злиття близьких за своєю функцією формантів *-оє*, *-єє* + *-ич*, *-ин* + *-ич*" [4, 50].

Церковні імена у ролі твірних основ топонімів із формантом *-ичі* з'являються, як свідчать пам'ятки, у XIII–XIV ст. [4, 98].

Ми виявили і проаналізували 115 назв населених пунктів на *-ичі* Правобережної України, мотивовані календарними іменами.

Найчастіше використовуються для творення патронімів на *-ичі* (твірних основ однойменних топонімів) християнські чоловічі імена¹ у повній формі, наприклад: *Антон, Арсен, Гліб, Григорій, Денис, Дмитро, Іван, Йосип, Макар, Максим, Мартин, Михайло, Олекса, Петро, Пилип, Потап, Роман, Сава, Тарас, Хома* та інші. Власне такі імена стали базовими при творенні патронімів, від яких походять ойконіми: *Антоновичі* с. (Жт., Овр.): *Антоновичи* (1545 Арх ЮЗР IV/1, 49); *Григоровичі* с. (Вл., Луцьк.): *do wsi Hrehorowicz* (1681 Арх ЮЗР IV/1 прил., 138); *Денисовичі* с. (Кв., Пол.): *Denisowicze* (1571 ЦДц XX, 29); *Дмитровичі* с. (Ль., Пустомит.): *Dmitrowicze* (1579 ЦДц XVIII/1, 161); *Іваничі* с. (Рв., Кост.): *Jankowice* (1518 AS III, 167); *Івановичі* с. (Жт., Черн.): *в селе Ивановичахъ* (1618 Арх ЮЗР III/1, 232); *Максимовичі* с. (Кв., Пол.): *Максимовичи* (1545 Арх ЮЗР IV/1, 48). Пор. ще *Максимовичі* с. (Ль., Сам.); *Мартиновичі* с. (Кв., Пол.): *ze wsi Marcinowicz* (1581 ЦДц XX, 37); *Савичі* с. (Рв., Рв.): *Sawica* (1603 Stecki, 19). Пор. ще *Савичі* (Хм., Шеп.); *Сидоровичі* (Кв., Івн.): *у Сидоровичах* (1600 Арх ЮЗР I/6, 290); *Яковичі* с. (Вл., В.-Вол.): *в Яковичахъ* (1542 Арх ЮЗР VIII/4, 426); *Яремичі* с. (Хм., Ст.кост.): *селе Яримичахъ* (1601 Арх ЮЗР VI/1, 291). Усіх назв 53.

Значно рідше в основах ойконімів на *-ичі* виступають усічені варіанти чоловічих імен. Усього 17 таких назв поселень Правобережної України з формантом *-ичі*:

Варовичі с. (Кв., Пол.): *в селе Варевичахъ* (1545 Арх ЮЗР IV/1,48) < ос.н. Вар (< *Варвар* або *Варлаам, Варнава, Варсис, Варсонофий, Варул, Варух, Варфаломей*) [Св.]; *Маневичі* с. (Вл., Ман.): *сь Маневичъ* (1544 AS III, 355) < ос.н. Мань (< *Манул* < *Емануїл*). Можливо, й від усіченого давньослов'янського імені *Манислав* [Морош., 118].

Скорочення імен – твірних основ патронімів, базових назв найменувань поселень на *-ичі*, відбувалося різними способами – найчастіше шляхом прямого усічення і стягнення основи.

У демінутивних варіантах християнських імен, що виступають в основах топонімів на *-ичі* Правобережної України, найчастіше вживається суфікс *-к-*, який міг поєднуватися як з повною, так і скороченою або уже ускладненою іншим суфіксом основою імені, напр.: *Борисковичі* с. (Вл., Горох.): *Іванъ Козинский зъ Борисковичъ* (1569 Арх ЮЗР II/1,5) < *Борис-к-о*; *Васьковичі* с. (Жит., Кор.): *Waskowicze* (1494 Арх ЮЗР IV/1,11) < *Вась-к-о* < *Василь*; *Варковичі* с. (Рв., Дуб.): *въ Варковичахъ* (1545 Памятники VII/2,80) < *Вар-к-о* < *Вар* (див. ще *Варовичі* с. (Кв., Пол.); *Іванковичі* с. (Кв., Вас.) *do wsi Jankowicz* (1747 Арх ЮЗР VI/1,374) < *Іван-к-о*; *Левковичі* с. (Жт., Овр.): *Lewkowicze* (1571 ЦДц XX, 27) < *Лев-к-о*. Усього – 11 найменувань.

В основах ойконімів на *-ичі* вживаються також варіанти християнських імен, що утворилися за допомогою суфіксів від усічених, але уже суфіксальних найменувань з формантами: *-ш, -ц(-ць), -н, -сь(-сь-о)*: *Масевичі* с. (Рв., Рок.): *stioio ... Mosiewiczze, ze wsiioi ... Masiewicz* (1666 Арх ЮЗР VI/1 прил., 95-96): < *Мась (Мось)* або *Масьо (Мосьо)* < *Масій (Мосій)* < *Мойсей* [Гр., IV, 556]; *Тишковичі* с. (Вл., Іван.): *именье Тишковичи* (1613 Арх ЮЗР I/6,441) < *Ти-ш-ко* < *Тихін* [СВІЛ, 201], див. ще *Тишковичі* (Ль., Мост.); *Яцьковичі* с. (Рв., Бер.): *даль имение ... Яцковичи* (XVII Арх ЮЗР II/2,408) < *Я-ць-к-о* < *Яків* [СВІЛ, 202]. Усього – 17 назв.

Зібраний нами матеріал засвідчує значну кількість ойконімів, основи яких важко однозначно зіставити з тим чи іншим християнським іменем, оскільки вони можуть походити і від відапелятивних або відкомполітичних імен, напр.: *Боровичі* с. (Вл., Ман.): *от Борович* (1557 AS VI, 23) < ос.н. Бор < *Боръ* [Морош., 23] або < *Борисъ* [Св.]; *Вітковичі* с. (Рв., Бер.): *Витковической ... земли* (1569 Опись ЦАК №: 20431/58–482) < ос.н. Вит [Морош., 40] або *Витъ* [Св.]; *Куровичі* с. (Ль., Зол.): *Sirowicze* (1400 DGL, 1851) < ос.н. Кур: укр. *Jowko Kur* [1564–1565 ЖУР III, 319] або < *Кур* < *Курополить* [Св.] та ін.

Проаналізований матеріал, що нарахує 115 назв населених пунктів на *-ичі* Правобережної України з християнськими іменами в основах, становить 25,27 % від усіх найменувань поселень із формантом *-ичі* Правобережної України.

¹ До уваги беремо християнські імена, що адаптувалися до звукової і словотвірної системи української мови.

В основах географічних назв на *-ичі* засвідчені як повні церковні імена (46,08 %), так і їх демінутивні варіанти (39,12 %).

Ойконіми на *-ієці, -ици*

Ці топоформанти характерні для української і південнослов'янської топонімії. Моделі на *-ієці, -ици* не поширені на теренах інших східнослов'янських і західнослов'янських мов [8, 164]. За межами України такі назви локалізуються лише на тих сусідніх територіях, де компактно проживають чи проживали в минулому українці, наприклад, на східних теренах Польщі, Молдавії, Словаччини і на Берестейщині (Білорусія).

Топоніми на *-ієці, -ици* як відзначає Д.Г. Бучко, теж є дуже давніми. Перші фіксації назв цього типу відносяться до IX ст. [2, 7]. Л.Т. Масенко припускає, що цей тип топонімів існував і в давньоруський період, але, можливо, внаслідок обмеженої кількості джерел IX–XIII ст. він не підтверджений документально. В історичних джерелах же XIV–XV ст. згадані топоніми виступають уже як цілком сформований топонімічний тип [6, 639].

У відантропонімній ойконімії Правобережної України ця модель ілюструється близько 360 назвами. Християнські імена як патронімотвірні основи мають переважно українське, дуже рідко західнослов'янське звукове оформлення, напр.: Васильківці (< Василько < Василь), Іванківці (< Іванко < Іван), Карпівці (< Карпо), Костинці (< Кость), [див. СВЛ], Кузьминці (< Кузьма), Марківці (< Марко) [див. СВЛ], Микитинці (< Микита), Олексинці (< Олекса) та ін.; Матеївці (< Матей), Янівці (< Ян), Якубівці (< Якуб); ще рідше неслов'янське; напр.: Анталівці (< Антал), Мигалівці (< Мигал) та ін.

В основах назв поселень Правобережної України на *-ієці, -ици* найчастіше вживаються християнські імена, що виступають у повній формі, напр.: *Василь, Григорій, Іван, Данило, Ілля, Йосип, Микола, Михайло*. Особливо популярним виявилось засвідчене в основах ім'я *Іван* (46 назв поселень). У меншій кількості ойконімів цього типу представлені імена: *Андрій, Антон, Аркадій, Варвар, Гаврило, Гнат, Гурій, Дем'ян, Каспер, Оверкій, Огій, Пархом, Федір* та ін. Такий стан вживання ойконімів на *-ієці, -ици* з названими іменами в основах спричинений, на наш погляд, частотою фіксації останніх у церковному календарі та здатністю їх утворювати демінутивні варіанти.

Численними виявилися ойконіми Правобережної України із формантами *-ієці, -ици*, в основах яких вживаються особові календарні імена у повній формі, неускладненій жодними суфіксами: Антонівці с. (Хм., Ярм.): *Anthonowce* (XVI ст. ЖУР VII, 103), пор. ще Антонівці (Тр., Шум.); Гаврилівці с. (Хм., К.-П.): *Haurilowce* (1530 ЦДц XIX, 160), пор. ще Гаврилівці (Чрв., Кіц.); Данилівці с. (Тр., Збор.): *Daniłowce* (1733 Візит XII, 53 зв.); Іванівці с. (Вн., Бар.): *Iwanowce* (1469 ЦДц XVIII В, 33), пор. ще Іванівці (Вн., Літ.), Іванівці (Тр., Тер.), Іванівці (Льв., Гор.), Іванівці (Зак., Мук.), Іванівці (Хм., Вол.), Іванівці (Кр., Новоукр.), Іванівці (Чрв., Кельм.); Кузьминці с. (Вн., Гайс.): *Kuzminyca na Sobu* (1545 ЦДц VI, 126), пор. ще Кузьминці (Вн., Бар.), Кузьминці (Хм., Теоф.) та ін., всього 96 найменувань.

Малочисельною виявилась група ойконімів на *-ієці, -ици*, в основах яких вживаються усічені християнські імена: Варівці с. (Хм., Гор.): у *Варевцохь* (1518 РИБ XX, 1015) < ос.н. *Вар* < *Варфоломей* або *Варвар*, або *Варлам*, або *Варнава*, або *Варсис*, або *Варсонофій*, або *Варул*, або *Варух* [Св.]; Костівці с. (Жит., Кор.): *na wsi Kostewcach* (1604 ЦДц XXI, 504) < ос.н. *Кость* < *Костянтин*; Митинці с. (Вн., Хміль): *Chodorowka alias Mitynce* (1629–1636 ЦДц V, 188) < ос.н. *Мита* < *Дмитро*, пор. ще Митинці (Хм., Крас.). Усіх назв – 33.

У той же час досить продуктивними виявились моделі ойконімів на *-ієці, -ици* Правобережної України, в основах яких використані суфіксальні та усічено-суфіксальні варіанти календарних імен. У досліджуваному нами матеріалі близько 220 утворень такого типу; з них біля 120 з суфіксальними варіантами імен та 100 з усічено-суфіксальними варіантами.

Найпродуктивнішим у суфіксальних утвореннях християнських імен, що зафіксовані в найменуваннях поселень із формантами *-ієці, -ици*, є суфікс *-ко*, який міг додаватися як до повного, так і до усіченого та ускладненого іншим суфіксом імені, напр.: Васильківці с. (Хм., Ярм.) *Vasilkowce* (1542 ЦДц XIX, 168) < *Василь-ко* < *Василь*; Григорчинці с. (на Вінничині): *Grygorczynce* (1661 Арх ЮЗР VII/11,516) < *Григор-ко* < *Григорій*,

Дем'янківці с. (Хм., Дун.): *Damyankowcze* (1469 ЦДц XVIII В, 47) < Дем'ян-ко < Дем'ян, Даньківці с. (Хм., Ізяс.): *Danjkowcahь* (1601 Арх ЮЗР VI/1, 292) < Дань-ко < Данило або Богдан [СВЛ], 195–196]; Ілляшківці с. (Хм., К.-П.): *Paszkowcze* (1569 ЦДц XIX, 223) < Ілляш-ко < Ілля. Поодинокими прикладами представлені імена з суфіксами -ик, -ак, -ин: Лавринівці с. (Хм., Шеп.): *wsi Laurinowicz* (1583 ЦДц XIX, 131) < Лавр-ин < Лавро [СВЛ]; Маниківці с. (Хм., Дер.) *Manikowcze* (1539 Арх ЮЗР VIII/1, 85) < Ман-ик < Мануїл, Семаківці с. (І.-Ф., Кол.): *Simakowce* (1579 ЦДц XVIII/1, 105) < Сем-ак < Семєн [3, 86], пор. ще Семаківці (І.-Ф., Гор.), Семаківці (Тр., Чорт.).

В усічено-суфіксальних варіантах християнських імен репрезентуються ще такі суфікси:

а) -н: Гринівці с. (Жт., Люб.): *Grinevьци* (XV ст. РИБ XXVII, 166) < Гри-нє або Гри-нє-о < Григорій, Григир, пор. ще Гринівці (І.-Ф., Тлум.);

б) -ц: Міцівці с. (Хм., Дун.): *Miczowcze* (1583 ЦДц XIX, 278) < Міць-о < Дмитро [Бір. 3, 58];

в) -ш: Гришівці с. (Вн., Тив.): *Chriczowcze* (1469 ЦДц XVII/2, 62) < Гри-ш < Григорій, Терешівці с. (Хм., Хм.): *Tereschowcze* (1530/1542 ЦДц XIX, 167) < Тереш < Терентій та ін.

Варіанти християнських імен з суфіксами -н, -ц, -ш могли ускладнюватися ще суфіксом -к:

а) Мінківці с. (Хм., Слав.): *wsi Minkowicz* (1583 ЦДц XIX, 140) < Мі-нє-к-о < Мина [СВЛ], пор. ще Мінківці (Жит., Андруш.);

б) Мацьківці с. (Хм., Хм.): *Maczkowcze* (1583 ЦДц XIX, 277) < Ма-ць-к-о < Матвій [СВЛ];

в) Дашківці с. (Вн., Літ.): *do села Deishkoveць* (1582 Арх ЮЗР VI/1, 125) < Да-ш-к-о < Дасій або Данило, пор. ще Дашківці (Хм., Віньк.); Олешківці с. (Хм., Хм.): *Oleszkowcze* (1471 AGZ XII, 345) < Оле-ш-к-о < Олександр або Олексій.

В поодиноких ойконімах засвідчені скорочені календарні імена з суфіксами -с, -х, -ш, що ускладнені також суфіксами -к, -н, -ут, напр.: Вахутинці с. (Кв., Мир.): *Wachutynce* (XVI–XVII ст. ЦДц XX, 166) < Ва-х-ут-а < Іван [3, 95]; Пашутинці с. (Хм., Крас.): *z wsi Paszutyncow* (1583 ЦДц XIX, 147) < Па-ш-ут-а < Павло, Яськівці с. (Хм., Дер.): *Jaskowce* (XVI–XVII ст. ЦДц XX, 168) < Я-сь-к-о < Ян [СВЛ]; Яхнівці с. (Хм., Вол.): *Jahnowce* (15583 Арх ЮЗР VI/1, 234) < Я-х-н-о < Ян або Яків або Яким [3, 138].

Християнські імена в різних варіантах – повні, усічені, усічено-суфіксальні та суфіксальні, – засвідчені також і в складених конструкціях ойконімів на -ичі та -івці, -инці, напр.: Великі Глібовичі, Великі Дмитровичі, Великі Мацевичі, Верхні Панівці, Верхні Петрівці, Зелені Курипівці, Лісові Гринівці, Малі Дмитровичі, Малі Микулинці, Микуличі Другі, Микуличі Перші, Нові Іванічі, Польові Гринівці та інші, всього – 43 назви.

Найменування поселень Правобережжя на -івці, -инці із християнськими іменами в основах становлять близько 34,8 % по відношенню до всіх назв згаданої території із вказаними формантами. Базовими назвами ойконімів на -івці, -инці найчастіше виступали демінутивні варіанти церковних імен (≈ 70,27 %), рідше – повні хресні імена (≈ 26,6 %).

Проаналізовані нами відпатроніміні ойконіми на -ичі, -івці, -инці Правобережної України із християнськими іменами в основах становлять ≈ 31,9 % щодо всіх назв населених пунктів досліджуваної території із відповідними формантами.

Кількість ойконімів із формантом -ичі та назв поселень з суфіксами -івці, -инці з календарними іменами в основах репрезентується 25,27 % й 34,81 %. Це свідчить про те, що утворення на -івці, -инці є дещо новішими по відношенню до назв на -ичі. Останні в домінуючій кількості творились від патронімів відкомпозитного та відапелятивного походження [4, 99].

По-різному засвідчені в основах ойконімів Правобережної України повні, скорочені та ускладнені іншими суфіксами форми календарних імен. Найпродуктивнішими у творенні назв населених пунктів на -ичі виявились повні християнські імена (46,08 %); основами ж ойконімів із формантами -івці, -инці найчастіше виступали усічені, усічено-суфіксальні та суфіксальні варіанти хресних імен (70,27 %).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бучко Д. Галицька земля в світлі географічних назв // Наукові записки Тернопільського педуніверситету. Серія: мовознавство. – Тернопіль, 1999. – С. 108–117.
2. Бучко Д.Г. Украинские топонимы на -івці, -инці: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Львов, 1972. – 22 с.
3. Керста Р.Й. Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі найменування. – К.: Наук. думка, 1984. – 151 с.
4. Купчинський О.А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень. – К.: Наук. думка, 1981. – 250 с.
5. Купчинський О.А. Украинские географические названия на -ичі XIV–XX вв.: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Одесса, 1974. – 32 с.
6. Масенко Л.Т. Розвиток топонімної лексики // Історія української мови. Лексика і фразеологія. – К.: Наук. думка, 1983. – С. 620–660.
7. Lubas V. Patronimski goografski nazivi sa formantem -ci, -ovci // -evci, -inci u srpskohrvatskom jeziku. – Белградски універзитет. Анали филолошке факултета, свезка 8. – Белград, 1968.
8. Rospond S. Stratygrafia toponimiczna // Z polskich studiow slawistycznych. – Warszawa, 1958.
9. Taszycki W. Rozprawy i studia polonistyczne. I. Onomastyka. – Wrociaw – Krakow: Zaklad Narodowy im. Ossoliczkich, 1958. – 345 s.

Скорочення джерел

- Арх ЮЗР – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временною комиссиею для разбора древних актов. Высочайше учрежденною при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. Ч. I. – Т. 6; Ч. III. – Т. 1; Ч. IV. – Т. 1; Ч. VI. – т. 1 (прил.), Ч. VI. – Т. 1; Ч. VIII. – Т. 4.
- Бір. – Бірыла М.В. Беларуская антрапанімія. 3. Структура ўласных мужчынскіх імён. – Мінск.: Навука і тэхніка, 1982. – 319 с.
- Візнт. – Генеральні візитації Львівської дієцезії у 1733–1780 рр., кн. XI–XXIV. Рукопис зберігається у бібліотеці Музею українського мистецтва у Львові, відділ рукописів.
- Гр. – Грінченко Б. Словарь української мови. – К., 1907–1909. – Т. I–IV.
- ЖУР – Жерела до історії України-Руси. Видає комісія археографічна Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка. – Т. I–III, VII. – Львів, 1895–1900, 1903.
- Морош. – Славянській именовсловъ или собрание славянских личныхъ именъ. Составленъ священникомъ М. Морошкынымъ. – СПб, 1867. – 213 с.
- Опись ЦАК – Опись актовой книги Киевского центрального архива. – К., 1869–1891. – N: 2–28, N: 2035–2050.
- Памятники – Памятники, издаваемые Временною комиссиею для разбора древних актов. – СПб, 1845–1859. – Т. I–IV.
- РИБ – Русская историческая библиотека, издаваемая императорскою археографическою комиссиею. – Т. XX, XXVII, XXX. Литовская метрика. – Т. I. – СПб, 1903, 1910, 1914.
- Св. – Полный христианскій месяцесловъ съ присовокупленіемъ разныхъ статей къ россійской исторіи и Киевской іепархіи относящихся. – Киевъ, 1845.
- СВІЛ – Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. Словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1996. – 335 с.
- AS – Archiwum księżat Lubartowiczów Sanguszków w Siawucie. – Lwów, 1887. – Т. I; 1890. – Т. III–IV; 1910. – Т. VI–VII.
- DGL – Dodatek tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej. – Lwów, 1851, 1854.
- Stecki – Stecki T.J. Z boru i stepu. Obrazy i pamiatniki. – Kraków, 1888.
- ЦДЦ – Црдыя дцїежове. – Warszawa, 1902. – Т. V, XVIII–XX, 1876–1911.

Умовні позначення областей та районів

Вн.	– Вінницька область:	Мост.	– Мостиський;
Бар.	– Барський район;	Пустомит.	– Пустомитський;
Гайс.	– Гайсинський;	Сам.	– Самбірський.
Літ.	– Літинський;	Рв.	– Рівненська область:
Тнв.	– Тиврівський;	Бер.	– Березнівський район;
Хміль.	– Хмельницький.	Дуб.	– Дубнівський;
Вл.	– Волинська область:	Кост.	– Костопільський;
В.-Вол.	– Володимир-Волинський район;	Рів.	– Рівненський;

Горох.	– Горохівський;	Рок.	– Рокитнянський.
Іван.	– Іваничівський;	Тр.	– Тернопільська область:
Ков.	– Ковельський;	Зал.	– Заліщицький район;
Луцьк.	– Луцький;	Збор.	– Зборівський;
Ман.	– Маневицький.	Тер.	– Терехівський;
Жт.	– Житомирська область:	Чорт.	– Чортківський;
Андр.	– Андрушівський район;	Шум.	– Шумський.
Кор.	– Коростишівський;	Хм.	– Хмельницька область:
Люб.	– Любарський;	Вінк.	– Вінковоцький район;
Овр.	– Овруцький;	Вол.	– Волочисський;
Черн.	– Черняхівський.	Гор.	– Городоцький;
Зк.	– Закарпатська область:	Дер.	– Деражнянський;
Мук.	– Мукачівський район;	Дун.	– Дунаєвецький;
І.-Ф.	– Івано-Франківська область:	Ізяс.	– Ізяславський;
Гор.	– Городенківський район;	К.-П.	– Кам'янець-Подільський;
Кол.	– Коломийський;	Крас.	– Красилівський;
Тлум.	– Тлумацький.	Слав.	– Славутський;
Кв.	– Київська область:	Ст.кост.	– Старокостянтинівський;
Вас.	– Васильківський район;	Теоф.	– Теофіпольський;
Івн.	– Іванківський;	Хм.	– Хмельницький;
Мир.	– Миронівський;	Шеп.	– Шепетівський;
Пол.	– Поліський.	Ярм.	– Ярмолинський.
Кр.	– Кіровоградська область:	Чрв.	– Чернівецька область:
Новоукр.	– Новоукраїнський район.	Кельм.	– Кельменецький район;
Льв.	– Львівська область:	Кіц.	– Кіцманський.
Гор.	– Городоцький район;		

Олександр Пеляк

ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА У ПРИЗВИЩАХ НІМЕЦЬКИХ ПОСЕЛЕНЦІВ ГАЛИЧИНИ

Розвиток іменного складу мови тісно пов'язаний із суспільними перетвореннями. Дослідження історичних прізвищ, які мають в своїй основі соціально-історичне підґрунтя на якому вони базуються та з якого вони виникли, свідчить, що вони відображають історію формування та розвитку суспільства [1, 45]. З цієї точки зору і будемо розглядати прізвища німецьких поселенців Галичини, а саме ту групу прізвищ, що виникли із назв професій. Вони містять певну інформацію про соціально-економічне становище періоду свого виникнення та становлення. Наше завдання – проаналізувати соціально-історичне підґрунтя досліджуваного складу прізвищевих назв, з'ясувати причини їх виникнення, визначити продуктивність їх словотворчих моделей. Матеріал для дослідження черпаємо з архівних документів XVIII-XIX ст. в Галичині. Прізвища, які аналізуються, ще не були предметом спеціального вивчення.

Основу для виникнення та функціонування прізвищ створює суспільна реальність з її потребами комунікації та найменування. Німецькі прізвища в сучасному розумінні цього поняття виникли не відразу. Дослідження німецької історичної антропонімії показують, що спочатку для ідентифікації особи німці використовували лише один антропонім – особове ім'я, яке давалося при хрещенні. Та з розвитком суспільства, збільшенням міського населення, поширенням міграції і т.п. саме ім'я перестало виконувати свою основну – диференційну функцію. Починаючи з XII ст. у Німеччині до імені стали додавати ще один номінаційно-диференційний член. Цим додатковим до імені засобом, який давав би можливість точніше ідентифікувати особу, могла бути вказівка на батька іменованого, на місце проживання чи походження, на індивідуальні характеристики особи, прізвисько.

Важливим фактором у виникненні та поширенні прізвищ було постійне заняття особи, її професія, а також соціальне розшарування суспільства. Для того, щоб розпізнавати людей,